

Wstęp

Współczesne środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego ulega dynamicznym i wielowymiarowym przemianom, determinowanym przez konflikty zbrojne, rywalizację mocarstw, rozwój nowych technologii, presję na globalne łańcuchy dostaw oraz rosnącą niestabilność geopolityczną. W tych warunkach szczególnego znaczenia nabiera strategiczne myślenie o zdolnościach obronnych państwa, których – obok potencjału wojskowego – niezwykle istotnym elementem pozostaje przemysł obronny wraz z zapleczem badawczo-rozwojowym, technologicznym, logistycznym i serwisowym. Wojna rosyjsko-ukraińska unaoczniała, że skuteczność systemu obronnego państwa zależy nie tylko od liczebności sił zbrojnych i poziomu wydatków militarnych, lecz także od zdolności do produkcji, utrzymania, naprawy, modernizacji i odtwarzania uzbrojenia oraz sprzętu wojskowego w warunkach kryzysu lub wojny.

W takim ujęciu zakupy uzbrojenia przestają być wyłącznie elementem modernizacji technicznej sił zbrojnych. Stają się jednym z kluczowych instrumentów budowania potencjału obronnego państwa, a zarazem narzędziem polityki przemysłowej, technologicznej i innowacyjnej. Proces pozyskiwania nowoczesnych systemów uzbrojenia wiąże się bowiem nie tylko z koniecznością szybkiego zwiększania zdolności operacyjnych Sił Zbrojnych RP, lecz także z potrzebą wzmacniania krajowych kompetencji produkcyjnych, serwisowych, remontowych, integracyjnych i badawczo-rozwojowych. W konsekwencji współczesny przemysł obronny należy postrzegać jako integralny komponent bezpieczeństwa narodowego, pozostający na styku polityki obronnej, gospodarczej, technologicznej, naukowej i międzynarodowej.

Niniejsza monografia zawiera rozdziały opracowane na podstawie wystąpień przedstawionych podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „Zakupy uzbrojenia a rozwój polskiego przemysłu obronnego – między potrzebami strategicznymi a możliwościami technologicznymi”, która odbyła się 2 września 2025 r. w ramach XXXIII Międzynarodowego Salonu Przemysłu Obronnego na terenie Targów Kielce. Publikacja stanowi próbę

naukowej analizy relacji zachodzących pomiędzy modernizacją techniczną Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej a rozwojem krajowego sektora obronnego w warunkach pogarszającego się środowiska bezpieczeństwa, rosnących wydatków obronnych oraz coraz większego znaczenia bezpieczeństwa dostaw.

Główne pytanie, wokół którego koncentrują się rozważania autorów, dotyczy tego, w jakich warunkach zakupy uzbrojenia – krajowe i zagraniczne – mogą wzmacniać nie tylko bieżące zdolności operacyjne Sił Zbrojnych RP, lecz także trwałe kompetencje produkcyjne, serwisowe, technologiczne i badawczo-rozwojowe polskiego przemysłu obronnego. Szczególnie istotny pozostaje dylemat pomiędzy koniecznością szybkiego pozyskiwania systemów uzbrojenia, których krajowy przemysł nie jest obecnie w stanie dostarczyć w wymaganym czasie, skali lub konfiguracji, a potrzebą budowania w kraju zdolności umożliwiających utrzymanie, serwisowanie, modernizowanie i dalszy rozwój tych systemów w całym cyklu ich życia.

Celem publikacji jest ukazanie współczesnych uwarunkowań funkcjonowania i rozwoju przemysłu obronnego w Polsce i Europie, identyfikacja najważniejszych wyzwań związanych z procesami pozyskiwania uzbrojenia oraz wskazanie kierunków działań sprzyjających wzmacnianiu krajowego potencjału przemysłowego, technologicznego i logistycznego. Szczególne znaczenie mają w tym kontekście dobrze projektowane umowy offsetowe, licencyjne, serwisowe, kooperacyjne i badawczo-rozwojowe, które mogą służyć transferowi technologii, lokalizacji wybranych zdolności, włączaniu polskich przedsiębiorstw w międzynarodowe łańcuchy dostaw oraz ograniczaniu zależności krytycznych od dostawców zewnętrznych.

Publikacja ma charakter interdyscyplinarny i łączy perspektywę nauk o bezpieczeństwie, stosunków międzynarodowych, ekonomii, zarządzania, nauk o polityce i administracji oraz polityki publicznej. Autorzy poszczególnych rozdziałów analizują między innymi problematykę autonomii strategicznej i suwerenności przemysłowej, reindustrializacji, współpracy międzynarodowej, offsetu i partnerstwa strategicznego, dyplomacji obronnej, technologii podwójnego zastosowania, współpracy sektora cywilnego i wojskowego, samowystarczalności produkcyjno-serwisowej, cyberbezpieczeństwa, komunikacji satelitarnej oraz europejskich i natowskich instrumentów wspierających rozwój przemysłu obronnego.

Struktura monografii została podporządkowana logice przechodzenia od ujęć strategicznych i systemowych do analiz instrumentów, modeli współpracy oraz wybranych obszarów technologicznych. Pierwsze rozdziały ukazują przemysł obronny jako komponent siły państwa, a następnie odnoszą tę perspektywę do polskich dylematów modernizacyjnych, politycznych

i reindustrializacyjnych. Kolejne części dotyczą instrumentów europejskich, offsetu, partnerstwa strategicznego, współpracy międzynarodowej oraz dyplomacji obronnej. Następnie podjęto zagadnienia współpracy sektora obronnego i cywilnego, technologii produkcyjno-serwisowych, komunikacji satelitarnej i cyberbezpieczeństwa. Tak zaprojektowany układ pozwala ukazać zakupy uzbrojenia nie jako pojedyncze transakcje, lecz jako element szerszego systemu budowania zdolności państwa.

Ważnym założeniem monografii jest odejście od rozumienia samowystarczalności przemysłowej jako pełnej autarkii. Współczesne państwo średniej wielkości, funkcjonujące w warunkach głębokiej współzależności sojuszniczey, nie jest w stanie samodzielnie wytwarzać całego spektrum systemów uzbrojenia, komponentów, technologii i usług. Kluczowe znaczenie ma jednak zdolność do kontrolowania tych obszarów, które są krytyczne z punktu widzenia ciągłości działania sił zbrojnych: produkcji i dostępności amunicji, obsługi technicznej, napraw i remontów, części zamiennych, oprogramowania, systemów łączności, cyberbezpieczeństwa, danych, wybranych komponentów oraz praw do modernizacji i integracji systemów. W tym sensie racjonalnym celem jest nie pełna samowystarczalność, lecz autonomia funkcjonalna i odporność strategiczna.

Monografia opiera się na źródłach jawnych, dokumentach strategicznych, aktach prawnych, raportach instytucji krajowych i międzynarodowych, analizach eksperckich oraz doświadczeniach praktycznych autorów zajmujących się problematyką bezpieczeństwa, polityki strategicznej, ekonomiki obrony i przemysłu obronnego. Publikacja nie obejmuje danych niejawnych dotyczących realnych mocy produkcyjnych, zapasów, szczegółowych klauzul kontraktowych, zdolności operacyjnych ani planów użycia Sił Zbrojnych RP. Z tego względu jej celem jest przede wszystkim syntetyczna i problemowa analiza dostępnych uwarunkowań, a nie pełna ocena wszystkich aspektów krajowego systemu pozyskiwania uzbrojenia.

Zamieszczone w tomie opracowania stanowią wkład do debaty nad tym, jak projektować zakupy uzbrojenia, aby wzmacniały nie tylko zdolności bojowe Sił Zbrojnych RP, lecz także krajową bazę przemysłowo-obronną. Problem ten nabiera szczególnego znaczenia w warunkach zwiększonych wydatków obronnych, rosnącego zapotrzebowania na sprzęt wojskowy i amunicję, ograniczeń produkcyjnych europejskiego przemysłu obronnego, zakłóceń w globalnych łańcuchach dostaw oraz potrzeby utrzymania interoperacyjności z NATO. Właściwie zaprojektowana polityka zakupowa może stać się impulsem rozwojowym dla przemysłu, nauki i technologii, natomiast polityka oparta wyłącznie na imporcie gotowych systemów może pogłębiać zależności technologiczne, serwisowe i logistyczne.

Niniejsza monografia jest efektem współpracy przedstawicieli środowiska naukowego, eksperckiego oraz praktyków zajmujących się bezpieczeństwem, obronnością i przemysłem obronnym. Różnorodność podejść badawczych i perspektyw analitycznych pozwoliła na wieloaspektowe ujęcie problematyki zakupów uzbrojenia, rozwoju przemysłu obronnego oraz budowania odporności państwa. Redaktorzy wyrażają nadzieję, że publikacja stanie się inspiracją do dalszych badań oraz pogłębionej debaty dotyczącej roli przemysłu obronnego w systemie bezpieczeństwa państwa, a także wyzwań związanych z budowaniem nowoczesnych zdolności obronnych Rzeczypospolitej Polskiej w zmieniającym się środowisku bezpieczeństwa międzynarodowego.

prof. dr hab. Paweł SOROKA
dr Paulina ZAMELEK
dr Anna ZAGÓRSKA
dr Dariusz PROKOPOWICZ